Europaparlamentet
2024-2029

ANTAGNA TEXTER

P10_TA(2026)0068

Den kommande rättsakten om det europeiska forskningsområdet

Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2026 om den kommande rättsakten om det europeiska forskningsområdet (2025/2951(RSP))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), särskilt artikel 179,

– med beaktande av kommissionsordförandens uppdragsbeskrivning av den 1 december 2024 till kommissionsledamoten med ansvar för startupföretag, forskning och innovation,

– med beaktande av kommissionens arbetsprogram 2026 (COM(2025)0870),

– med beaktande av kommissionens förslag av den 28 februari 2025 till rådets rekommendation om den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet 2025–2027 (COM(2025)0062),

– med beaktande av kommissionens resultattavla för det europeiska forskningsområdet 2024,

– med beaktande av Mario Draghis rapport *On the future of European competitiveness* från september 2024,

– med beaktande av Enrico Lettas rapport *Much more than a market* från april 2024,

– med beaktande av rapporten *Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness* från oktober 2024 från en oberoende expertgrupp ledd av Manuel Heitor,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 22 oktober 2024 *Genomförande av det europeiska forskningsområdet – Stärka Europas forskning och innovation: det europeiska forskningsområdets utveckling och framtida inriktning*

(COM(2024)0490,

– med beaktande av rådets rekommendation av den 24 juni 2025 om den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet 2025–2027[1],

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 30 september 2020 om en ny era för det europeiska forskningsområdet (COM(2020)0628),

– med beaktande av rådets rekommendation (EU) 2021/2122 av den 26 november 2021 om en pakt för forskning och innovation i Europa[2],

– med beaktande av den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet 2022–2024,

– med beaktande av den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet 2025–2027,

– med beaktande av Bonndeklarationen om frihet för vetenskaplig forskning,

– med beaktande av sin resolution av den 14 december 2023 om unga forskare[3],

– med beaktande av sin resolution av den 17 januari 2024 med rekommendationer till kommissionen om främjande av friheten för vetenskaplig forskning i EU[4],

– med beaktande av kommissionens rekommendation av den 11 mars 2005 om den europeiska stadgan för forskare och riktlinjer för rekrytering av forskare[5],

– med beaktande av frågorna till rådet och kommissionen om den kommande rättsakten om det europeiska forskningsområdet (ERA) (O-000007/2026 – B10-0006/2026 och O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– med beaktande av artiklarna 142.5 och 136.2 i arbetsordningen,

---

1 EUT C, C/2025/3593, 30.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 EUT L 431, 2.12.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 EUT C, C/2024/4183, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 EUT C, C/2024/5713, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 EUT L 75, 22.3.2005, s. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

– med beaktande av förslaget till resolution från utskottet för industrifrågor, forskning och energi, och av följande skäl:

A. I artikel 179 i EUF-fördraget fastställs målet att unionens vetenskapliga och tekniska grund ska stärkas genom ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik, att unionens konkurrensförmåga ska främjas och att forskningsinsatser ska underlättas.

B. Rättsakten om det europeiska forskningsområdet utgör en viktig möjlighet att lyfta den europeiska forskningen genom att man tar itu med strukturella utmaningar som påverkar EU:s ekosystem för forskning och innovation (FoI), inbegripet otillräcklig samordning och otillräckligt samarbete, systemfragmentering och ojämna resultat.

C. Rättsakten om det europeiska forskningsområdet kan bidra till att förverkliga den ”femte friheten” genom att den fastställer gemensamma standarder, säkerställer en konsekvent tillämpning av reglerna och bidrar till färdplanen för den inre marknaden 2028 samt till skapandet av sysselsättning av god kvalitet.

D. Unionen saknar fortfarande ett integrerat europeiskt forskningsområde som lockar till sig och behåller talanger, till följd av hinder såsom otillräcklig prioritering av FoI-investeringar vilket medför att få medlemsstater uppnår målet på 3 % av BNP, otillräcklig samordning av FoI-politiken, fortsatt fragmentering, resultatskillnader och alltför stora administrativa bördor för forskare och universitet.

E. Den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet fungerar som en värdefull icke-bindande ram, som vägleder politiken på nationell nivå och EU-nivå i linje med målen i artikel 179 i EUF-fördraget och främjar frivillig samordning och frivilligt samarbete mellan medlemsstaterna och unionen. Dessa mål måste kompletteras med bestämmelser och incitament inom ramen för den framtida rättsakten om det europeiska forskningsområdet och verktyg såsom den europeiska planeringsterminen, för att skapa en starkare grund för ett sammanhängande och högpresterande europeiskt forskningsområde.

F. Frihet för vetenskaplig forskning, inbegripet forskares oberoende och institutionell autonomi, spetskompetens, öppenhet och socialt ansvarstagande, är grundläggande värden för det europeiska forskningsområdet och avgörande för Europas demokrati, konkurrenskraft och innovationskapacitet och för att göra Europa till en fristad för forskare från hela världen.

1. Europaparlamentet stöder att unionens och medlemsstaternas FoI-prioriteringar anpassas för att säkerställa komplementaritet, öka samarbetet mellan universitet, forskningsorganisationer, regioner,

medlemsstater och industrier, skapa en effektiv styrningsram, göra forskarkarriärer och privata investeringar mer attraktiva och uppnå unionens investeringsmål på 3 % av BNP för forskning och utveckling (FoU).

2. Europaparlamentet efterlyser en tvåspårsstrategi med frivilligt samarbete inom ramen för den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet 2025–2027 i kombination med lagstiftningsåtgärder, inbegripet rättsakten om det europeiska forskningsområdet och kompletterande initiativ, för att det europeiska forskningsområdet ska få en bindande och verkställbar ram.

3. Europaparlamentet rekommenderar att rättsakten om det europeiska forskningsområdet ska vara en förordning för att målen i artikel 179 i EUF-fördraget ska uppnås, och för att säkerställa direkt tillämplighet i alla medlemsstater, stimulera privata investeringar i forskning och utveckling, fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik samt bidra till minskad fragmentering av den inre marknaden.

4. Europaparlamentet bekräftar vikten av frihet för vetenskaplig forskning och institutionell autonomi. Förslaget till rättsakt om det europeiska forskningsområdet bör åtföljas av ett separat lagstiftningsförslag med en särskild rättslig grund som skyddar den vetenskapliga forskningens grundläggande frihet, inbegripet miniminormer för forskares rättigheter, etiska uppförande, integritet och institutionella oberoende, med stöd av effektiva övervakningsmekanismer.

5. Europaparlamentet kräver att rättsakten om det europeiska forskningsområdet inkluderar unionens mål att minst 3 % av unionens BNP ska investeras i forskning och utveckling senast 2030, kompletterat med nationella mål för de totala FoU-utgifterna, som bidrar till unionens mål. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att förbättra samordningen av FoU-investeringar genom nationella färdplaner och mål för att säkerställa komplementaritet mellan offentlig och privat finansiering. Parlamentet erkänner att forskningsinriktade företag och industrier är avgörande för att sporra till privata investeringar, uppnå målet på 3 % och främja arbetstillfällen av hög kvalitet.

6. Europaparlamentet efterlyser bestämmelser som syftar till att stärka det privata deltagandet i EU:s FoI-ekosystem genom närmare samordning och offentlig-privata partnerskap, ta itu med ihållande investeringsgap och marknadsfragmentering och fullborda kapitalmarknadsunionen för att påskynda kunskapsutnyttjandet, stärka den tekniska suveräniteten och stödja regionala innovationsekosystem.

7. Europaparlamentet efterlyser ökat stöd till offentlig forskning genom stärkt finansiering av EU-program såsom Horisont Europa. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna ge universitet och offentliga forskningsorganisationer ökade ekonomiska resurser.

8. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att genomföra reformer för att undanröja hinder för den fria rörligheten för forskare och kunskap samt stärka gränsöverskridande samarbete och innovation, i syfte att göra Europa till ett inkluderande och attraktivt globalt forskarsamfund.

9. Europaparlamentet rekommenderar att rättsakten om det europeiska forskningsområdet ska innehålla planering, mätbara parametrar och övervaknings-, rapporterings- och utvärderingsverktyg, och att den ska säkerställa en balans mellan forskningsområden samt grundforskning och tillämpad forskning.

10. Europaparlamentet efterlyser en starkare styrning av det europeiska forskningsområdet och en rationalisering av befintliga politiska instrument och övervakningsinstrument.

11. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att förbättra samordningen mellan nationella och europeiska FoI-initiativ i linje med det europeiska forskningsområdets övergripande prioriteringar, och säkerställa synergier mellan medlemsstaternas och unionens finansieringsinstrument och strategier för att stärka Europas globala vetenskapliga och tekniska ledarskap.

12. Europaparlamentet efterlyser starkare och mer inkluderande europeiska ekosystem för innovation och teknik för att främja samarbete mellan universitet, forskningsinstitutioner, startupföretag, små och medelstora företag och industrin, för effektiv och säker kunskapsöverföring och bättre utnyttjande av europeiska företags resultat, och för främjande av kompetenshöjning och omskolning samt livslångt lärande. Parlamentet betonar behovet av att ta itu med FoI-skillnaderna mellan medlemsstaterna, särskilt de med lägre FoI-resultat, för att förbättra deras deltagande i unionsprogram.

13. Europaparlamentet betonar att ett fungerande europeiskt forskningsområde kräver fri rörlighet för forskare och kunskap samt gränsöverskridande samarbete. Parlamentet efterlyser konkreta åtgärder för att underlätta och förenkla forskares karriärvägar,

särskilt unga forskare och forskare i början av karriären, förbättra rörligheten, det ömsesidiga erkännandet av kvalifikationer och förenklade viseringsförfaranden. Parlamentet upprepar sitt stöd för en europeisk stadga för forskare. Parlamentet noterar att distansarbete och hybridarbete skapar möjligheter för forskare att arbeta i andra medlemsstater utan att behöva flytta.

14. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att främja jämställdhet och lika möjligheter inom FoI, särskilt i underrepresenterade sektorer, och samtidigt minska lönegapet mellan könen.

15. Europaparlamentet betonar behovet av att säkerställa en öppen och säker spridning av kunskap, förbättrad tillgång till forskningsinfrastruktur, kunskapsutnyttjande och etisk och tillförlitlig användning av ny teknik, inbegripet AI, i linje med EU:s värden och grundläggande rättigheter. Parlamentet understryker vikten av forskningssäkerhet, integritet och effektiv spridning av offentligt finansierad forskning, även på bibliotek, samtidigt som skyddet av immateriella rättigheter säkerställs.

16. Europaparlamentet rekommenderar att rättsakten om det europeiska forskningsområdet anpassas till befintliga och framtida initiativ, såsom rättsakten om innovation, pakten för forskning och innovation, ramprogrammet och det europeiska området för utbildning, för att säkerställa ömsesidigt förstärkande reformer, utnyttjande av innovation, rörlighet för talanger och finansiering.

17. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till kommissionen och rådet.